Τα εμπόδια της μετανοίας: Η προφασιολογία και η μεταβίβαση των ευθυνών (Αρχιμ. Σεβαστιανός Τοπάλης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 16 Ιουνίου, 2016

Το πρώτο περιστατικό που μελετούμε ανοίγοντας την Αγία Γραφή είναι η πτώση των πρωτοπλάστων, του Αδάμ και της Εύας, με την γεύση, του απαγορευμένου καρπού. Μόλις γεύτηκαν και ένιωσαν την αμαρτία και το λάθος τους, δεν άντεξαν την τραγικότητά του, θέλησαν να ξεφύγουν από τις ενοχές και να κρατήσουν το καλό πρόσωπο μπροστά στον Θεό. Τότε άρχισαν να εμφανίζονται η φοβία, η φυγή (το κρυφτούλι), η ντροπή και οι μηχανισμοί απώθησης των ενοχών με την ψευδαίσθηση της εσωτερικής λύτρωσης και της τακτοποίησης του προσώπου τους. Επέπεσε μέσα τους ένας φόβος πώς θα αντικρύσουν τον Θεό, εφ’ όσον αμάρτησαν και παρέβησαν τον νόμο Του.

Η ουσία ήταν ότι φοβούνταν πώς θα δουν το πρόσωπό τους πεσμένο και ταπεινωμένο μπροστά στο Θεό και πώς θα αποδέχονταν ότι ήταν ελλιπείς και ότι είχαν υποπέσει σε λάθος. Ο φόβος αυτός τους τρέπει σε φυγή για να κρυφτούν. Στην ουσία καταφεύγουν στο κρυφτούλι για να μη βλέπουν το χάλι τους και την στραπατσαρισμένη εικόνα τους. Τότε εμφανίζεται ως άμεσο ψυχικό σύμπτωμα και η ντροπή. Αντιλαμβάνονται ότι είναι γυμνοί και τρέχουν με φόβο να ντυθούν και να κρυφτούν με το άκουσμα του ερχομού του Κυρίου. Αυτές οι εξωτερικές ασυλλόγιστες και εν μέσω πανικού ενέργειες εκφράζουν την εγωιστική αδυναμία τους να αποδεχτούν το λάθος τους και καταφεύγουν σ’ ένα τόσο παιδιάστικο κρυφτούλι. Με τα ρούχα που φόρεσαν ήθελαν στην ουσία να σκεπάσουν την γύμνια της ψυχής των που προκλήθηκε από την αμαρτία. Πώς όμως να κρυφτούν από τον Θεό, που μπορεί να βλέπει τα κρύφια των ανθρώπων; **Το τραγικότερο όλων είναι πως δεν έχουν καταλάβει την αγάπη του Δημιουργού, θεωρούν τις σχέσεις τους με το Θεό υπαλληλικές, τον βλέπουν ως κριτή και τον φοβούνται ως τιμωρό**. Όταν τους βρήκε ο Θεός στον Παράδεισο και τους ξετρύπωσε από την φοβική κρυψώνα τους, Τον είδαν κατάματα και ζούσαν την δική τους τραγικότητα της αμαρτίας. Τότε ξεκίνησαν οι **μηχανισμοί απώθησης της ηθικής συνειδήσεως, τουτέστιν οι προφάσεις και η μεταβίβαση των ενοχών στους άλλους με σκοπό να κρατήσουν εγωιστικά το πρόσωπό τους**. Πλέον δεν μπορούσαν να κρυφτούν και **άρχισαν να δικαιολογούνται και να επιρρίπτουν τις ευθύνες στους άλλους. Προτίμησαν την μεταβίβαση των ενοχών παρά την αληθινή μετάνοια. Και ίσως ο Παράδεισος να μη χανόταν, αν άνθιζε η μεγάλη αρετή της ταπείνωσης και της μετανοίας**. Ο Αδάμ απερίσκεπτα και εγωιστικά

έλεγε ότι η γυναίκα του έφταιγε και η Εύα ακόμη πιο πολύ είπε ότι το φίδι είναι η αιτία. Τελικά, αυτός που έφταιγε ήταν ο Δημιουργός που δημιούργησε και την γυναίκα και το φίδι...

Αυτό το «κρυφτούλι» με την προφασιολογία, την μεταβίβαση ευθυνών και την δικαιολογία μετά από την αμαρτία είναι το μόνιμο παιδιάστικο εσωτερικό εμπόδιο για την υγιή μετάνοια και την ψυχική ισορροπία. **Μονίμως δικαιολογούνται οι πάντες και αυτό-αμνηστεύονται ρίχνοντας την ευθύνη στους άλλους** και κυρίως στον διάβολο που τους παρέσυρε. Σε μόνιμη βάση επιτρέπουν μία κακία και πικρία να κατακάθεται μέσα τους με την δικαιολογία ότι οι άλλοι τους επηρεάζουν, τους κακοφέρονται και παρασύρονται κι αυτοί να αμαρτάνουν. **Για όλα οι άλλοι φταίγουν· στήνουν ως είδωλο τον εαυτό τους και τον λατρεύουν** και **δεν του επιτρέπουν ευθυνοκεντρικά να δει το δικό του λάθος**. **Όλο αυτό το σκηνικό δημιουργεί μία εσωτερική μιζέρια, έναν πνευματικό μαρασμό και μία εγωιστική τοποθέτηση, που γεννάει αρρωστημένες ψυχολογικές καταστάσεις.**

Αυτόν τον τύπο του ανθρώπου θα τον δει κανείς ακόμη και στο εξομολογητήριο να προσπαθεί να αμνηστευτεί ενώπιον του Θεού με τις δικαιολογίες και την κατάκριση των άλλων και την απόκρυψη του εαυτού του. Το τραγικότερο όλων είναι που αποζητάει να παρασύρει και τον Πνευματικό στο παιχνίδι του αυτό, να τον αμνηστεύσει δηλαδή και εκείνος, και κυρίως να του επιβεβαιώσει την αθωότητά του και να τον χαϊδέψει και να τον καλοπάρει για την αγιοσύνη του και να του πει τελικά ότι αυτός δεν φταίει που οι άλλοι τον τυραννούν με το να τον παρασέρνουν στην αμαρτία. **Ο άγιος χώρος του Εξομολογητηρίου βεβηλώνεται και γίνεται ο χώρος της αυτοαμνήστευσης και της σκληρής κατακρίσεως των άλλων**. **Οι ανθρώπινοι αυτοί τύποι αποδέχονται μεν ότι υπάρχουν λάθη αλλά εγωιστικά φεύγουν από τις ευθύνες.** Ξεσπούν σε κατηγορητήριο των άλλων, κλαίνε για την δυσκολία τους, επιρρίπτουν την αιτία της μιζέριας των στους άλλους, **αυτοεπαινούνται** και **αυτοπροβάλλονται ως καλοί** και άκακοι, προσπαθούν να προκαλέσουν την λύπηση του Πνευματικού με κύριο σκοπό να λάβουν τον έπαινο του αγίου και το χάδι του καλού παιδιού που αδίκως υποφέρει. Όμως στην ουσία **όλα τα κάνουν για να κρυφτούν από την δύσκολη διαδικασία της αυτογνωσίας και αυτοεξέτασης**. Όταν ο Πνευματικός τους τούς αποκαλύπτει τα λάθη τα δικά τους και την δική τους έλλειψη αγάπης και τους ωθεί σε μία ευθυνοκεντρική κίνηση για την λύση των προβλημάτων τους, τότε αυτοί γίνονται εχθροί και φεύγουν σκυθρωποί σαν τον πλούσιο νεανίσκο, που ο Χριστός του αποκάλυψε την αιτία της μιζέριας του και έφευγε λυπούμενος. Όμως **στην**

εξομολόγηση οφείλουμε να έχουμε την αίσθηση και την επίγνωση ότι δεν πηγαίνουμε ούτε για να πάρουμε τα εύσημα της αγιότητος, αλλά ούτε και να αποκαλύψουμε εμείς τον εαυτό μας, αλλά πηγαίνουμε για να μας αποκαλυφθεί από τον Θεό το ποιοι είμαστε και ποια είναι τα λάθη μας. **Το Εξομολογητήριο δεν είναι ένας τόπος απενοχοποίησης και αμνήστευσης, αλλά ο τόπος της ταπεινής αποδοχής των αμαρτιών και της ειλικρινούς ομολογίας, καθώς και ο τόπος της αγάπης και της συγχώρησης του Θεού Πατρός**.

Αυτή η μεταβίβαση ευθυνών γίνεται αιτία πολλών ψυχολογικών διαταραχών. Τρομάζει ο άνθρωπος να δει τον εαυτό του και να αναλάβει τις ευθύνες του, νιώθει πως καταδιώκεται σε έναν αφανισμό του πορτραίτου του. Φοβάται να αντιμετωπίσει τα λάθη του και πανικοβάλλεται μπροστά στην απόρριψη του εαυτού του. Αυτό είναι φυσικό από μία άποψη, διότι έτσι νομίζει ότι μπορεί να κρατήσει το πρόσωπό του, με το να κρυφτεί και να δικαιολογηθεί. Όμως είναι το πλέον εγωιστικό και αρρωστημένο, διότι αποφεύγει την αλήθεια και την αποδοχή της αμαρτωλότητός του. Μέσα στα χρόνια της ζωής του σιωπηλά και υποσυνείδητα πλανιέται η ενοχικότητα, που κατακάθεται μέσα του και γεννά τελικά τις έντονες φοβίες. Η απώθηση των αμαρτιών εκδικείται με την εμφάνιση ψυχολογικών προβλημάτων. Πίσω από την σωρεία των φοβιών και της ανασφάλειας μπορεί να δει κανείς ξεκάθαρα τις απωθημένες ενοχές που τον οδήγησαν εκεί. Κατά κανόνα ψυχολογικό και πνευματικό η κάθε ψυχική νόσος κρύβει πίσω της την σύγκρουση του ανθρώπου με τον ηθικό νόμο και την συνείδησή του. Είναι ο καρπός της απωθημένης συνειδήσεως. Τελικά, ο άνθρωπος πληρώνει πολύ σκληρά τον εγωισμό του και την απώθηση των ενοχών. Όμως η μετάνοια και η συγχώρηση του Θεού είναι αυτή που του δίνει την ελπίδα για έναν καλύτερο εαυτό και τον επαναφέρει στο αρχαίο κάλλος και την εικόνα την θεϊκή. Ο Θεός είναι ο «*μανικός εραστής των μετανοούντων*» (Ιερός Χρυσόστομος). **Ο αμαρτωλός είναι αγαπητός παρ' όλες τις αμαρτίες του και ο Κύριος δεν κρίνει τον άνθρωπο από τις αμαρτίες του, αλλά από τη μετάνοιά του**.

Η πρώτη λοιπόν αρνητική αντιμετώπιση των ενοχών με τον τρόπο της απώθησης και μη παραδοχής είναι η προφασιολογία και η μεταβίβαση των ενοχών σε άλλους.

(Πηγή: Από το βιβλίο «Μετάνοια και ψυχική υγεία κατά τον Ιερό Χρυσόστομο» του Αρχιμ. Σεβαστιανού Τοπάλη, Αρχιερατικού Επιτρόπου Αμυνταίου, Εκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας)

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ: *"Θερμές ευχαριστίες στον συγγραφέα του βιβλίου, αρχ. Σεβαστιανό, Αρχιερατικό Επίτροπο Αμυνταίου, που μας έδωσε την ευλογία του για την δημοσίευση του παρόντος αποσπάσματος".*